

OPROEP VERZEKERAARS

Promoot gezonde voeding via publiek private samenwerking

Kinderen zijn extra kwetsbaar

Inhoud

Samenvatting	2
Aanleiding	3
De economische gevolgen van ongezonde voeding	4
De rol van verzekeraars	4
De rol van de overheid	5
Oproep	7

Samenvatting

De voedselomgeving in Nederland is ongezond en vormt een directe bedreiging voor volksgezondheid én economie. Kinderen en andere kwetsbare groepen zijn het eerste slachtoffer: 30% van de kinderen en 50% van de volwassenen heeft overgewicht. Zonder stevig overheidsbeleid nemen overgewicht, chronische ziekten en zorg- en economische kosten verder toe.

Ongezonde voeding kost de samenleving jaarlijks meer dan zes miljard euro aan extra zorgkosten. Daarnaast verlaagt ongezonde voeding de arbeidsproductiviteit. Bovendien nemen onder werkenden chronische aandoeningen toe en leiden die op termijn tot structurele economische achteruitgang.

Het bedrijfsleven alleen is niet in staat deze ontwikkelingen te stoppen: wet- en regelgeving én publiek-private samenwerking zijn nodig om preventie af te dwingen en het tij te keren. Investeren in preventie loont. Dit kan worden bereikt met maatregelen zoals beschreven in de Samenhangende Preventiestrategie. Om de effectiviteit van de maatregelen te waarborgen, pleiten wij voor het opnemen van meetbare doelstellingen in het Nationaal Preventieakkoord, in lijn met de ambities uit de Samenhangende Preventiestrategie. Denk aan indicatoren zoals reductie van het percentage kinderen met overgewicht, stijging van de consumptie van gezonde producten, en daling van zorgkosten gerelateerd aan leefstijlziekten.

Ten aanzien van voedingsbedrijven dragen verzekeraars via dialoog, beleggingen en uitsluitingen bij aan een gezonde samenleving, maar voor een effectieve, snelle verandering is meer nodig. Daarom willen wij in gesprek met de overheid over drie voorstellen voor publiek-private samenwerking.

- ✓ **Ontwikkel een nationale investeringsagenda voor preventie;**
- ✓ **Breid het financierings-instrumentarium uit;**
- ✓ **Verken gezondheid als criterium bij aanbestedingen en subsidies.**

Aanleiding

Verzekeraars maken zich grote zorgen over het ongezonde eetpatroon in Nederland door de groeiende, ongezonde voedselomgeving. Vooral kinderen en andere groepen, zoals mensen met een lager inkomen of lagere opleiding – voor wie gezond eten relatief duur is en toegang tot gezonde alternatieven beperkt – zijn kwetsbaar. Ongezonde voeding heeft niet alleen ernstige gevolgen voor de volksgezondheid, ook de economie lijdt eronder.

Dit probleem is geen kwestie van individuele verantwoordelijkheid, maar een groter, meer structureel probleem dat een negatieve invloed heeft op de samenleving. Daarom zijn structurele, integrale oplossingen nodig van zowel de overheid als het bedrijfsleven.

Hoewel overheidsmaatregelen soms als ‘betuttelend’ worden bestempeld, zijn ze wel degelijk van belang. Individuele keuzevrijheid blijft essentieel, maar komt pas echt tot zijn recht in een omgeving die gezonde keuzes ondersteunt in plaats van belemmert.

De voedselomgeving verergert het ongezonde eetpatroon zichtbaar. Zo is het aantal fastfoodlocaties bij scholen in de afgelopen tien jaar met 40% gestegen¹. Daarnaast is veel marketing over ongezond voedsel specifiek gericht op kinderen, en bestaat het voedingsaanbod van supermarkten voor ongeveer 80% uit ongezonde producten². Zelfs volwassenen hebben moeite deze verleidingen te weerstaan. Voor kinderen, van wie het brein nog in ontwikkeling is, is dit vrijwel onmogelijk. Bovendien is ongezonde voeding vaak goedkoper dan gezonde voeding. Tegelijkertijd vindt 87% van de mensen gezonde voeding belangrijk³. Momenteel heeft 50% van de volwassenen in Nederland en 30% van de kinderen tussen 4 en 16 jaar overgewicht^{4,5}. Zonder stevige maatregelen zal dit aandeel verder

toenemen, net als het aantal chronische ziekten⁶ als gevolg van een ongezond eetpatroon⁷.

De economische gevolgen van ongezonde voeding

De gevolgen van een ongezond eetpatroon zien we niet alleen terug in de volksgezondheid, maar leiden ook tot een lagere arbeidsproductiviteit en hogere zorgkosten⁸. Volwassenen met overgewicht en obesitas zijn vaker en langer ziek dan mensen met een gezond lichaamsgewicht en hebben een kortere levensverwachting. Volgens het RIVM sterven in Nederland jaarlijks circa 13.000 mensen door ongezonde voeding. Dat is niet alleen een schokkend aantal mensenlevens dat verloren gaat door iets wat in veel gevallen te voorkomen is, maar ook een duidelijk signaal dat we als samenleving ingrijpende keuzes moeten maken. De maatschappelijke schade bedraagt inmiddels meer dan 6 miljard euro per jaar aan vermijdbare zorguitgaven, een bedrag dat oploopt zolang de voedselomgeving ongezond blijft⁹.

De economische risico's raken ook verzekeraars. Door de vergrijzing neemt het aantal niet-werkenden toe, terwijl het aantal chronisch zieke werkenden stijgt. Dit zet de productiviteit onder druk en vergroot de economische kwetsbaarheid. Sectoren die afhankelijk zijn van menselijk kapitaal worden direct geraakt. Stijgende zorgkosten en een krimpende economie kunnen op termijn druk zetten op verzekeraars. Dit kan gevolgen hebben voor hun beleid en relevant worden binnen duurzame en maatschappelijk verantwoorde beleggingsafwegingen. Het is daarom van belang om dit risico mee te nemen in het beleggingsbeleid.

De rol van verzekeraars

Huidige inzet van verzekeraars

Verzekeraars, vanuit hun rol als belegger, zetten zich via onderstaande instrumenten al jaren actief in om voedingsbedrijven te bewegen richting een gezondere productportefeuille en verantwoord marketingbeleid. Ook al zetten sommige bedrijven kleine stappen, structurele verandering gaat te langzaam.

Dialogen: beleggers gaan langdurige gesprekken aan met bedrijven in de voedingsindustrie, met als doel hen te stimuleren tot een gezonder en betaalbaarder aanbod. Dit betreft zowel de samenstelling van de totale productportefeuille als de samenstelling van individuele producten. Ook het marketingbeleid is onderwerp van gesprek: bedrijven worden aangespoord hun reclame-inspanningen te verschuiven van ongezonde naar gezonde producten.

Een voorbeeld is de Health Engagement Alliance (HEAL), een samenwerkings-initiatief van vier investeerders die de Out of Home-sector, waaronder fastfoodketens en cateraars, stimuleert tot een gezonder en betaalbaar productportfolio¹⁶.

Impactbeleggen: beleggers zoeken actief investeringsmogelijkheden in bedrijven die bijdragen aan een gezonde voedselomgeving en positieve maatschappelijke verandering stimuleren.

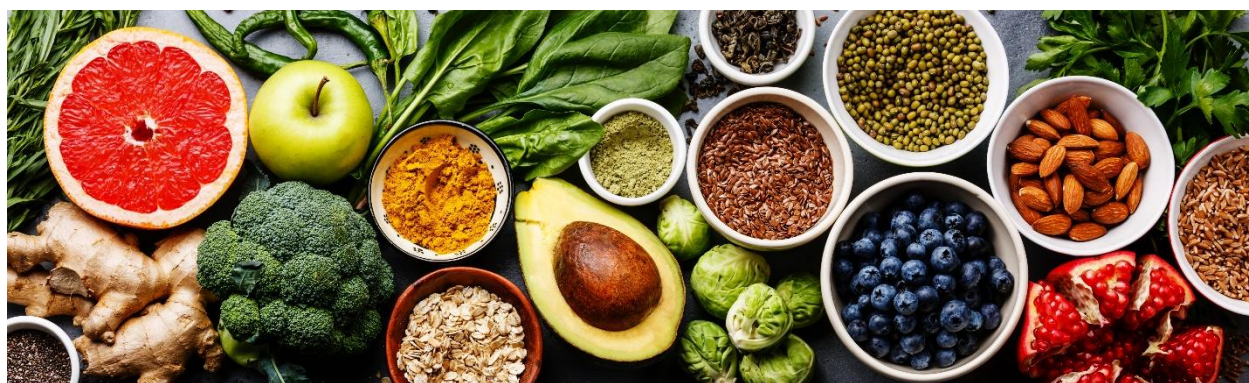
Uitsluitingsbeleid: bedrijven met een structureel negatieve impact op de volksgezondheid kunnen worden uitgesloten van beleggingen.

Eerdergenoemde instrumenten bieden kansen om resultaat te behalen. Echter, dialogen vergen veel tijd en de invloed die beleggers kunnen uitoefenen is beperkt. Bovendien is het aanbod van grootschalige investeringsmogelijkheden in bedrijven die bijdragen aan een gezondere voedselomgeving nog beperkt.

Daarom gebruiken verzekeraars, vanuit hun rol als belegger, de mogelijkheden die zij hebben zoals dialoog voeren, impactbeleggen, en het uitsluiten van bedrijven met een ongezond aanbod. Maar écht verschil maken vraagt om langetermijnbeleid van de overheid. Heldere wet- en regelgeving biedt de noodzakelijke basis om structureel te investeren in gezondheid. Ook zijn er kansen in publiek-private investeringsmogelijkheden om samen een gezonde voedselomgeving nog centraler te zetten. Alleen dan ontstaat er een economie die gezondheid beloont in plaats van ondermijnt.

Toekomstige acties en kansen voor verzekeraars

Naast noodzakelijke beleidsmaatregelen van de overheid zijn er ook duidelijke kansen voor verzekeraars om hun bijdrage aan een gezonde voedselomgeving verder te versterken.

Zo zullen zij hun bestaande inzet intensiveren door structureel in gesprek te blijven met voedingsbedrijven over productverbetering en marketingpraktijken. Zoals hierboven uiteengezet, zijn er grenzen aan wat via dialoog bereikt kan worden. Desondanks blijft gerichte en strategisch gevoerde interactie een waardevol instrument om bedrijven in beweging te krijgen, mits deze wordt ondersteund door heldere beleidskaders en prikkels vanuit de markt.

Verzekeraars die gezonde voeding als speerpunt hebben binnen hun (impact)beleggingsstrategie zullen verkennen hoe zij, individueel of in samenwerking, innovatieve investerings-initiatieven kunnen opzetten. Denk aan thematische impactfondsen gericht op gezonde voeding, of aan samenwerkingsverbanden met publieke en maatschappelijke partijen. Op die manier zullen beleggingen nog gericht bijdragen aan een gezondere voedselomgeving.

De rol van de overheid

Preventie als strategische investering in de toekomst van Nederland

Investeren in preventie is geen kostenpost, maar een strategische investering in de toekomst van Nederland¹⁰.

Een gezonde bevolking levert niet alleen gezondheidswinst op, maar draagt ook bij aan een sterke economie. ESB-onderzoek stelt dat een verbetering van de gezondheid van de bevolking niet alleen de gezondheid ten goede komt, maar ook de productiviteit verhoogt¹¹. Gezonde werknemers zijn productiever, vitaler en kunnen langer actief deelnemen aan de arbeidsmarkt.

Zelfs een beperkte daling van het aantal mensen met overgewicht zou, volgens het RIVM, al resulteren in een aanzienlijke stijging van de arbeidsproductiviteit en een forse daling van de maatschappelijke kosten.

Een omslag vraagt om een gezondere voedselomgeving: minder zichtbaarheid en beschikbaarheid van ongezond aanbod, meer gezondere keuzes in kantines en betere consumentenvoorlichting. Zonder wettelijke kaders blijft commerciële logica dominant. Marktwerking belooft bedrijven die ongezonde producten goedkoop en opvallend aanbieden.

Steunverklaring preventieakkoord

Inzetten op preventie is niet alleen goed voor de volksgezondheid, maar helpt ook onze economie op een verantwoorde wijze vooruit. Preventie loont¹². Wij zijn dan ook verheugd dat het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport het belang van preventie nadrukkelijk onderschrijft. De onlangs gepresenteerde Samenhangende Preventiestrategie: de gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden¹³ laat zien dat de overheid een meer proactieve en integrale aanpak kiest om de voedselomgeving gezonder te maken. Wij ondersteunen deze koers en onderschrijven de uitgangspunten uit de recente brief van staatssecretaris Karremans aan de Tweede Kamer. Zijn nadruk op het verminderen van het aanbod van ongezonde producten, het terugdringen van marketing gericht op kinderen en het versterken van publiek-private samenwerking sluiten volledig aan bij onze oproep om preventie centraal te stellen in gezondheids- en economisch beleid. Om écht verschil te maken, zijn financiële prikkels en een gelijk speelveld noodzakelijk. Dit kan worden bereikt met maatregelen zoals beschreven in de Samenhangende Preventiestrategie. Een voorbeeld van zo'n maatregel is het beperken van marketing die zich richt op kinderen onder de 18 jaar, zodat zij beter worden beschermd tegen verleidelijke reclame voor ongezonde producten. Ook de verbetering van de voedselomgeving is essentieel, bijvoorbeeld door heldere richtlijnen te hanteren voor een gezond

voedselaanbod in en rondom scholen. Bovendien vraagt de strategie om een structurele inzet op voedselvaardigheden en educatie, zodat kinderen en jongeren leren wat gezonde voeding inhoudt en hoe zij hier in de praktijk voor kunnen kiezen.

Om de effectiviteit van de maatregelen te waarborgen, pleiten wij voor het opnemen van meetbare doelstellingen in het Nationaal Preventieakkoord, in lijn met de ambities uit de Samenhangende Preventiestrategie. Denk aan indicatoren zoals reductie van het percentage kinderen met overgewicht, stijging van de consumptie van gezonde producten, en daling van zorgkosten gerelateerd aan leefstijlziekten.

Internationale voorbeelden

Naast de goede maatregelen in het preventieakkoord zijn er nog meer maatregelen te nemen. Zo zien we dat landen zoals het Verenigd Koninkrijk en Chili al geruime tijd inzetten op structurele preventiemaatregelen, met aantoonbare effecten^{14,15}. In het Verenigd Koninkrijk is bijvoorbeeld een suikertaks ingevoerd die producenten stimuleerde om het suikergehalte in frisdranken te verlagen. Dit leidde niet alleen tot een daling van het gemiddelde suikergebruik, maar ook tot een gedragsverandering bij producenten en consumenten. In Chili zijn waarschuwingstekens op verpakkingen van ongezond voedsel verplicht gesteld, is kindermarketing sterk aan banden gelegd en zijn producten met een ongunstig voedingsprofiel uitgesloten van schoolkantines en reclames. De resultaten zijn veelbelovend: er is sprake van een afname in de verkoop van ongezonde producten, en met name bij kinderen is het bewustzijn over voeding gegroeid.

Publiek-private samenwerking

Een gezonde samenleving bereik je niet alleen met beleid, maar vraagt om gerichte

samenwerking tussen overheid, voedingsbedrijven, financiële partijen, gezondheidsorganisaties en andere belanghebbenden. Preventie vergt structurele langetermijninvesteringen in onder meer educatie, gedragsverandering en een ondersteunende infrastructuur zoals gezonde schoolomgevingen, lokale voorzieningen voor voeding en beweging, en effectieve samenwerkingsstructuren. Publiek en privaat moeten hierin samen optrekken. De overheid heeft hierin een sleutelrol: door belemmeringen weg te nemen, investeringen aantrekkelijk te maken en gezondheid structureel te verankeren. We doen daarom drie concrete voorstellen waarover wij graag in gesprek gaan:

1) Ontwikkel een nationale investeringsagenda voor preventie

Er is dringend behoefte aan een structurele investeringsagenda voor gezondheid. Veranker preventie in een publiek-privaat investeringskader, bijvoorbeeld via een aanvullend Nationaal Preventiefonds. Dit fonds dient als aanvulling op reguliere overheidsfinanciering en mag niet leiden tot het terugschroeven van bestaande publieke preventiebudgetten. Het fonds kan projecten financieren die bijdragen aan een gezonde leefomgeving, van gezonde schoolkantines tot wijkgerichte voedingsinterventies en voedselonderwijs. Sluit het investeringskader aan bij het investeringsmodel voor preventie dat momenteel door de staatssecretaris wordt ontwikkeld. Via een dergelijk fonds kunnen verzekeraars en andere institutionele beleggers gericht investeren in projecten die op termijn gezondheidswinst én economische waarde opleveren.

2) Breid het financieringsinstrumentarium uit

Daarnaast stellen wij voor om het financieringsinstrumentarium te verbreden

met instrumenten zoals social bonds. Een social bond, vergelijkbaar met een green bond, is een obligatie waarvan de opbrengst specifiek wordt ingezet voor maatschappelijke doelen zoals preventie. Dit maakt het mogelijk voor institutionele beleggers om transparant en doelgericht te investeren in gezondheid bevorderende projecten. De overheid kan in dit verband een sleutelrol spelen door preventiestrategieën mede op deze wijze te financieren, én door heldere criteria vast te stellen voor welke projecten binnen de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord en andere erkende beleidskaders vallen.

Dat schept ook kansen voor marktpartijen zoals supermarkten of voedingsproducenten, die op basis van diezelfde criteria social bonds kunnen uitgeven voor hun eigen initiatieven op het gebied van voedselomgeving, productverbetering of voorlichting. Zo ontstaat een breder ecosysteem waarin publieke en private partijen gezamenlijk investeren in een gezondere samenleving

3) Verken gezondheid als criterium bij aanbestedingen en subsidies

De overheid zou kunnen verkennen hoe gezondheid en duurzaamheid kunnen worden betrokken bij aanbestedingen en

leverancierskeuzes – bijvoorbeeld bij zorginstellingen, ruimtelijke gebiedsontwikkeling en schoolmaaltijden alsook bij subsidies en vergunningverlening. Zo stimuleren zij een markt waarin bedrijven worden beloond die bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Ook private partijen kunnen worden aangemoedigd om gezondheid en duurzaamheid als criterium te hanteren bij hun leverancierskeuzes. Dat zorgt voor een gelijk speelveld voor bedrijven die gezondheid centraal stellen in hun bedrijfsvoering en maakt het voor beleggers transparanter, maar ook aantrekkelijker om in dergelijke bedrijven te investeren. Zo ontstaat een economie waarin gezondheid structureel wordt meegewogen in besluitvorming.

De voorgestelde maatregelen bieden kansen voor samenwerking tussen publieke en private partijen, waarbij verzekeraars altijd zelfstandig hun investeringsbeslissingen nemen binnen het eigen beleggingsbeleid. Daarbij weegt iedere verzekeraar deze beslissingen af op basis van het eigen duurzaamheidsbeleid, risicokader en langetermijnstrategie.

Oproep

Deze initiatieven vragen om verdere verkenning en samenwerking, maar bieden concrete mogelijkheden om als sector een nog krachtigere bijdrage te leveren aan een gezonde samenleving. Verzekeraars zijn bereid om hierin mee te denken, initiatief te nemen en samen met andere partijen te investeren in duurzame gezondheid.

Wij roepen de Nederlandse overheid op om nu deze noodzakelijke keuzes te maken. Elke dag zonder actie betekent verdere achteruitgang. Gezonde voeding mag geen luxe zijn, maar moet de norm worden. En die norm ontstaat alleen als overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties samen verantwoordelijkheid nemen: met wetgeving, met investeringen en met concrete actie.

Bronnenlijst

1. [Fastfood rondom scholen neemt sterk toe. Bekijk hier de eetomgeving van alle middelbare scholen | Pointer | KRO-NCRV.](#)
2. Poelman, M.P., Dijkstra, S.C., Djojoseparto, S.K., de Vet, E.W.M.L., Seidell, J.C. en Kamphuis, C.B.M., 2021. Monitoring van de mate van gezondheid van het aanbod en de promoties van supermarkten en out-of-home-ketens; Inzicht in de huidige stand van zaken en aanbevelingen voor het opzetten van een landelijke monitor. Wageningen Universiteit, 118 blz 555613 (wur.nl)
3. Onderzoek door Panelwizard in opdracht van AVGG, september 2023, onder een representatieve groep van 1000 Nederlanders omtrent de voedselomgeving
4. <https://www.vzinfo.nl/overgewicht>
5. [WUR Whitepaper Gezonde voeding stimuleren voor de jongste jeugd](#)
6. [In 2050 verdubbeling van aantal mensen met dementie en artrose | RIVM](#)
7. [We worden ouder, maar ook ongezonder | Trouw](#)
8. Bron: Burden of disease study of overweight and obesity; the societal impact in terms of cost-of-illness and health-related quality of life. Journal: BMC Public Health (2022) 22:46: DOI 10.1186/s12889-021-12449-2
9. <https://www.raadrvs.nl/actueel/nieuws/2024/12/16/gezond-in-de-bonus-via-supermarkten-betere-voeding-voor-burgers-stimuleren#:~:text=Volgens%20het%20RIVM%20leidt%20ongezonde,toename%20van%20obesitas%20in%20Nederland.>
10. RIVM (2020) *Trendscenario | Leefstijl en gedrag. RIVM Publicatie.*
11. [Preventie is goed voor de gezondheid en voor de portemonnee - ESB](#)
12. <https://ggdghor.nl/wp-content/uploads/2024/10/Bezuinig-niet-op-preventie-brief-tbv-begrotingsbehandeling-VWS.pdf>
13. [Nieuwe preventiestrategie: de gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)
14. [Government response to the House of Lords Food, Diet and Obesity Committee's report 'Recipe for health: a plan to fix our broken food system' - GOV.UK](#)
15. <https://healthpolicy-watch.news/chiles-comprehensive-food-policy/#:~:text=Chile%20implemented%20bans%20on%20the,in%20much%20of%20the%20world>
16. [Oproep tot gezonde, betaalbare voeding: HEAL](#)